

Літній театр Купецького Саду.

Товариство Українських Артистів під орудою П. К. САНСАНГАНСЬКОГО.

Сьогодні, 8-го юнія.

„Кума Марта“,

драма з співами і танцями у 5 д. Шатковського. Бере участь вся труппа.

АНОНС: У вівторок, 9-го юнія, „Розумний й дурень“, комедія у 5 д. Карпенка-Карого. Початок о 9-ій г. в.

ГРАМОФОНИ

Товари од 15 карб. до 100 карб. Грамофонні пластинки. Грамофон-фотографі Пате і вилаци до них у великому виборі.

головне депю музичних струментів і нот

Г. І. ІНДРЖИШЕКА у Києві, Хрещатик, 58.

Прес-кур'ят. безплато.

Тел. 7-56

Памяти Михайла Драгоманова.

Тринадцять років сьогодні минає, як на далекій чужині, в Болгарії, помер Михайло Драгоманов. Протиг це часу може й не великий у житті народів, але для окремої людини це ціла епоха, за яку багатьох людей і пам'ять зникає. Драгоманов до таких не належить,—наваки, адалека це виднішою стає його міца й дужа постає, одійшовши од неї на де-яку далечнь, тільки краще можна її роздивитись: минає час—одпадають ті дрібніші додатки, що часто за життя нагнають на великих людях і заважають сучасникам їхнім цінити їх з погляду вищої правди. Одпадає все дрібне, скороминуще, випадкове; natomiast усе віковиче, неминуще наперед виходить і те, чого не могли розглянути сучасники, стає навіч поточним поколінням. Люде такі на зріт і вагу, як небіжчик Драгоманов, не бояться смерті й забути, зараз по тому, як зійдуть у могилу,—наваки, часто тільки по смерта таких людей починають сучасники розуміти їхню справжню цінку, як розвивалась вже добре спадщину, що по них лишилась, зважатъ її й почути з неї користуватись.

Нижче читаче знайдете окрему статю, присвячену невмирущому українському діячеві, а тут ми маємо зважити тільки одну рису, нерозлучно звязану з іменям Драгоманова. Як відомо, громадська та публіцистична діяльність його належить до самої найтемнішої доби в новітній історії Росії. Шлях де-якого розворушення громадського в кінець 70-х років прийшли темні-претемні часи, коли все живе поховалось під язгитом реакції, коли її звідки просвітло не було видко, коли замовляли борці за добро народне й навіть наді на країні чаєи потьмаривсь й і примеркля. І от під цей темний час лунав за кордоном мало не єдиний дужий голос,—перілоєс небіжчика Драгоманова. Він один проказував громадянству той шлях, яким воно має йти, щоб досягти своєї мети. Він один стоєв на сторожі коло громадських та політичних волюнцієв і, хоч як це чудно, багато мусів навіть з суголосними елементами воватись, щоб прищипити їм яєну політичну й громадську свідомість. Навіть, свої-ті, що так само гаряче бажали вивольнення рідному країєві й за-для його на мукі йшли—навіть вони часто кидали каміняв у світлого борця. Він не був їхнім, беручи це у вязко-партишному розумінні, бо для його шлях до кращого ладу на землі ішов черег політичну волю, а ця остання в його світогляді нерозлучно звязана була з волею народів, з ладом федералістичним у державному житті. Політизм Драгоманова не до смаку був людям, що політичну волю мали за

воду на млин буржуазії, федералізм його програми одишав од його централістів, як і з другого боку його европеєвям лязав вузьких націоналістів, що не сміли виткнути носа за межу „своеї хати“.

Та часи мінються, мінються й люде та думки їхні. Про потребу політичних волюнцієв ніхто з поступових людег тепер вже не буде вмагати, як ніхто не оборонятиме китайських мурів виключного націоналізму. Кожна широ-поступова партія в Росії приймає вже в більшій чи меншій мірі й федералістичні думки, хоч і не завжди і не всі ставлять їх поки що цілком вправно. З другого боку національні домагання неовольнені народів здобути собі тіє широти, з якою вони тільки й можуть увійти органічною складовою частиною загально-людських ідеалів вільного життя.

І те, і друге—заслуга Драгоманова, велика, гаразд це не оцінена заслуга. І не тільки минувшіє вона належить, не тільки історичне значіння має діяльність Драгоманова. Доведеться вчиться у його ще довго і потомним поколінням, і на майбутність сягає одблеск його праці. Твори Драгоманова, писані десятки років тому, вразюють своєю свіжістю й тепер, вони адебільшого не перестарілись ще й для наших часів і тепер ще мають вони для нас не самий тільки історичний інтерес, а й певче значіння сьогодняшнього дня. Залежить це не тільки від того, що постуляти Драгоманова це не справедливіє навіть мало мірою і за них і тепер, як і 20—30 років тому, доводитись боротись і приймати мукі та кару. Драгоманов до кожного читателя вміє підходити з такою широкою мірою, з таким багатим запасом аргументів, з такою неохитною, просто неважбальною логікою, що твори його не так легко віддаються зубної чаєві й на довго це встануться зразком публіцистики, розміреної на потребу довпих періодів, а не скороминущого сьогодняшнього дня. Нехай навіть повною мірою оправдяться його думки, нехай його ідеал громадського життя зійде з неба теоретичних вилгодок на землю практичної дійсності,—і то твори його не втраять цілком своєї вати через багатий арсенал фактичних відомостей, а найбільше через ту широкую філософську основу, що по їх вєводи проходить.

Два роки тому в Парижі вийшло двотомове „Собрание политических сочинений М. П. Драгоманова“, на жаль, в Росії майже невідоме. Сього року в Москві появилсь поки що перший том його ж „Политических сочинений“. Надруковано у нас і деякі популярні твори небіжчика українською мовою. Але все, що досі у нас появилсь, і зробилось приступним широкій публіці—це тільки мавієнька частинка з величезної літературної спадщини Драгоманова. Ще й досі найбільш цікавих його творів наша

публіка не має в руках; ще й досі „Историческая Польша и великорусская демократия“, „Вильна опішка“, „Чудальські думки“, „Листи на Надніпрянську Україну“ то-що тільки шалливим випадком можуть дістатись до рук читачеві. І це величезна шкода і для зросту вивольної думки ватаглі, і для нашої української справи.

Давно вже чає зібрати всі публіцистичні твори небіжчика і видати їх в Росії. Можна думати, що московські редакція на першому томові „Политических сочинений“ не сипиться і незабаром ми матимемо всі політичні твори Драгоманова російською мовою. Черга, значить, заходить на українські твори, і не самі популярні, а ті, що мають глибоке значіння. Вести перед ширший світ українські твори найкращого українського публіциста—це не тільки сплата того довгу, що й досі це лежить на нас перед пам'ятю небіжчика. Це повновієсть і перед рідним краєм, бо його інтереси вимагають, щоб як найшвидше і як найширше розійшлись між людьми думки Драгоманова.

Державна Дума.

(Засідання вісімдесят п'яте 6 юнія*).

Роспис міністерства народньої освіти.

Докладчик Капустін (Окт.) значає, що роспис міністерства освіти стоить у виключному стані. Народна освіта однаково дорога і близька кожному, до яког б він партії не належав. Але всі ми—від крайних правих і до крайних лівих—однаково незadowolені з постановки справи шкільної освіти. З цим мабуть згодкується і представник відомства, міністр народньої освіти. Корені реформи у відомстві цілком необхідні. Існуюча у відомстві система крайньої централізації справи школи, ніколи не повинна бути. Система недовіряє наскрізь проходить по всія нашій школі і знищує в корні її авторитет. Школа стала інституцією брехні та підлогів і темні сили життя вищої школи останнього часу всім відомі. Неможна з вищих шкіл робити арештанські роги (Оплески на лівих).

Докладчик підтримує формулу, запропановану бюджетною комісією.

В 4 години зроблено перерву на півгодини, щоб дати фракціям змогу прийти до певних висновків.

Засідання починається в 4 години 33 хвилини.

Мілюков вносить пропозицію провадити дебати не по записам, а по особливому списку 60 промовців, якого складено по умові між фракціями. Дума згодкується з пропозицією Мілюкова.

Промова Ульянова.

Товариш міністра народньої освіти Ульянов заявляє, що міністерство вважає потрібним перед початком дебатів дати пояснення в справі де-яких пунктів, зачленлених докладчиком, щоб уникнути розмов саме про ці пункти. Міністерство не визнає, що його обрахунки хаотичні. Міністерство турбується про заокропкерт в справі відкриття Саратовського університета, щоб подати його в осени в Думу. Почасти справу з Саратовським університетом загальноувало те, що колегія професорів Варшавського університета лишеться в Варшаві, бо в осени цього року університет Варшавський буде функціонувати. Міністерство бажаче допомогти дальшому розвитку Томського університета. Отсе й все, що в цій справі міністерство вважало потрібним заявити Думі. (Оплески на правих лавах, шум в частині центра і опозиції).

Промова Анрепа.

Фон-Анреп (Окт.) прохає Думу дозволити йому розбити свою промову на дві частини: одну до перерву, а другу—в

* Початок дня вчор. число „Рада“—„Останні вісті“.